

Про організацію освітнього процесу в закладах позашкільної освіти у 2021-2022 н.р.

Важливі аспекти в законодавчому та нормативно-правовому регулюванні діяльності закладів позашкільної освіти

Провідна роль в реалізації визначених Законом України «Про позашкільну освіту» в частині створення додаткових умов для самовизначення, саморозвитку, самореалізації, професійної орієнтації особистості, формування її соціально-громадського досвіду, ціннісних орієнтацій, моральних якостей належить закладам позашкільної освіти.

Нові виклики і можливості в системі позашкільної освіти та розвитку професійної компетентності педагогічних працівників

У сучасній системі освіти є чимало викликів, що відкривають нові можливості для її розвитку, враховуючи умови, які диктує життя. Визначено п'ять пріоритетних трендів: цифровізація освіти, змішане навчання, наукова освіта, необхідність соціально-емоційного, етичного навчання та партнерська взаємодія.

Ми живемо в нових умовах, які вимагають нових умінь та навичок, яким варто вчитися. Для позашкільників важливо навчитися організовувати дистанційне навчання з вихованцями, використовуючи різні інструменти, формувати власний навчальний контент.

В області діють 67 позашкільних навчальних закладів: 24 – дитячо-юнацькі спортивні школи, підпорядковані галузі освіти, 38 комплексних профільних будинків творчості учнівської молоді, станції туристів, техніків, юннатів та інших; 4 обласних центри позашкільної освіти; Державний центр естетичного виховання учнівської молоді; 5 профільних позашкільних закладів: Хмельницький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді, Хмельницький обласний

еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, Хмельницький обласний центр туризму і краєзнавства учнівської молоді, Хмельницький обласний центр фізичного виховання учнівської молоді, Хмельницький обласний центр естетичного виховання учнівської молоді.

Переважає більшість дітей охоплені різними формами позашкільної освіти за такими напрямками:

- художньо-естетичний – 15,3%;
- фізкультурно-спортивний – 10,7%;
- науково-технічний – 69%;
- туристсько-краєзнавчий – 3,21%;
- еколого-натуралістичний – 3,4%;
- дослідно-експериментальний – 2,5%;
- інші – 2,6%.

За останній навчальний рік відбулися суттєві зміни в мережі закладів позашкільної освіти. Продовжується оптимізація мережі освітніх закладів через злиття, об'єднання невеликих профільних центрів. Детальніша інформація про заклади позашкільної освіти, їхні типи, кількість гуртків, чисельність дітей, кадрове та матеріально-технічне забезпечення розміщено на сайтах профільних центрів позашкільної освіти учнівської молоді.

Освітній процес у 2020/2021 н.р. був організований з урахуванням епідемічної ситуації в області та в окремих адміністративно-територіальних одиницях відповідно до актів Кабінету Міністрів про встановлення карантину і запровадження посиленних заходів на території зі значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненою коронавірусом.

Основні завдання позашкільної освіти області

– створити умови для здобуття вихованцями, учнями якісної позашкільної освіти;

– зберегти та розвивати мережу гуртків позашкільної освіти;

– координувати зусилля органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, об'єднань громадян та сім'ї в напрямі розвитку позашкільної освіти;

– забезпечити належне навчально-методичне, матеріально-технічне оснащення закладів позашкільної освіти;

– підвищувати соціальний статус педагогічних працівників освітніх закладів, використовувати різні форми мотивації;

– працювати над підготовкою та перепідготовкою кадрів для закладів позашкільної освіти;

– розширювати можливості виховного потенціалу системи позашкільної освіти як основи гармонійного розвитку, використовувати програму виховання І. Д. Бєха «Нова українська школа в поступі до цінностей»;

– удосконалювати організаційні форми, методи й засоби освітнього процесу, урізноманітнювати напрями позашкільної освіти відповідно до вимог сучасності;

– забезпечити участь у роботі дітей Героїв та учасників АТО, дітей з особливими освітніми потребами, переселенців зі Сходу;

– оновити програми в позашкільних закладах, розширити освітні напрями гуртків (інформаційні технології, медіаграмотності, робототехніки);

– відповідальним за методичний супровід позашкільної освіти необхідно забезпечити навчальними програмами керівників гуртків усіх напрямів та розмістити перелік навчальних програм на своїх сайтах, у методичних кабінетах;

– з метою підвищення рівня якості позашкільної освіти, унормування порядку розроблення, затвердження та використання в навчальних закладах програм із позашкільної освіти листом Міністерства освіти і науки України надано відповідні роз'яснення.

до 2021/2022 навчального року

Рекомендуємо виокремити як один із найголовніших напрямів виховної роботи в позашкільних навчальних закладах національно-патріотичне, військово-патріотичне виховання, справу, що за своїм значенням є стратегічним завданням нашої держави, кожного закладу. З цією метою необхідно системно здійснювати виховання громадянської позиції, вивчати та популяризувати історію українського козацтва, історико-культурну спадщину українського народу, рідного краю, здійснювати методичне забезпечення та впроваджувати форми й методи виховної роботи, що базуються на загальнопедагогічних принципах: дитиноцентризм, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових та індивідуальних особливостей.

Активізувати роботу педагогів у створенні навчальної літератури за напрямками позашкільної освіти та участі у Всеукраїнському конкурсі рукописів навчальної літератури для позашкільних навчальних закладів системи освіти, конкурсі педагогічної майстерності «Джерело творчості».

Діяльність закладів позашкільної освіти науково-технічної творчості спрямувати на розвиток інтересу дітей та молоді до науково-технічної творчості. Сьогодні зростає потреба у молодих винахідниках, раціоналізаторах, висококваліфікованих кадрах усіх галузях науки, техніки, виробництва. Одним із найактивніших у сенсі розвитку є робототехнічний напрям, який є основною складовою у сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Рекомендуємо розвивати гуртки спортивно-технічного напрямку (авіа-, судно-, автотрасового моделювання, картинг).

З метою військово-патріотичного виховання практичну діяльність рекомендуємо спрямувати на:

- розробку технологічних проєктів, радіоелектронних пристроїв, читання і складання технічної документації, набуття вихованцями графічних навичок у процесі виконання ескізів, технічних малюнків, креслень;

- залучення дітей дошкільного, молодшого шкільного віку до занять у гуртках початкового технічного моделювання, основ робототехніки;

- особливу увагу звернути на профорієнтаційну та професійну підготовку вихованців, на розвиток виробничо-технічного профілю: ав-

тослюсарів, автолюбителів, швейної справи, вебдизайну, комп'ютерної графіки та військово-технічного спрямування.

Діяльність закладів позашкільної освіти художньо-естетичної творчості спрямувати на розвиток творчих здібностей, естетичної свідомості, здатності до самореалізації, самовдосконалення. Звертаємо увагу на важливість співпраці творчих колективів із мистецькими установами щодо популяризації національних звичаїв і традицій, обрядів. Узагальнити кращий педагогічний досвід керівників гуртків художньо-естетичного напрямку та створити інформаційно-ресурсний фонд перспективного педагогічного досвіду з актуальних питань модернізації позашкільної освіти.

У системі Малої академії наук України реалізувати головне завдання – пошук, підтримку та розвиток обдарованих, здібних до наукової діяльності дітей та молоді.

У новому навчальному році варто зосередити зусилля на вдосконаленні інтерактивного освітнього простору МАН, що створює учням додаткові можливості для навчання. Звертаємо увагу на досвід роботи природничої науково-дослідної лабораторії «МанЛаб», яка працює на базі Національного центру «Мала академія наук України».

Діяльність закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного напрямку спрямувати на розвиток форм навчально-виховної роботи з комплексного вивчення природи рідного краю: експедиції, походи, польові практики. Продовжити роботу біологічної школи для вирішення завдань допрофільної підготовки та професійного самовизначення учнів на базі Хмельницького обласного еколого-натуралістичного центру, Городецької лабораторії.

Зкладам позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого спрямування рекомендуємо продовжити вивчення історії рідного краю, звичаїв та традицій; спрямовувати роботу на формування в дітей і молоді почуття патріотизму, здорового способу життя, змістовного дозвілля; здійснювати координацію дитячо-юнацької військово-патріотичної гри «Сокіл» («Джура»).

У 2021/2022 н.р. планується режим роботи закладів позашкільної освіти з урахуванням нормативних актів Кабінету Міністрів України,

якими встановлено, що відвідування дітьми закладів позашкільної освіти та проведення масових заходів здійснюється залежно від рівня епідемічної небезпеки в регіоні або окремих адміністративно-територіальних одиницях регіону.

Під час організації освітнього процесу в закладах позашкільної освіти потрібно враховувати рекомендації, зазначені в листі МОН від 20.05.2020 № 1/9-292 та в Протипідемічних заходах. Рекомендуємо обирати методи, форми, види діяльності, які б сприяли обмеженню безпосереднього фізичного контакту між учасниками освітнього процесу.

Задля розширення можливості навчання дітей у закладах позашкільної освіти за різними напрямками до ст. 15 Закону України «Про позашкільну освіту» включено пластовий, скаутський напрям позашкільної освіти, який забезпечує громадянську освіту вихованців під керівництвом пластових виховників, скаутлідерів за пластовим або скаутським методом або скаутською освітньою програмою.

У роботі позашкільних освітніх закладів необхідно:

- забезпечувати вільний вибір кожною дитиною напрямку та виду діяльності, враховуючи запити дітей та їхніх батьків;

- упроваджувати компетентнісний та діяльнісний підходи в навчально-виховний процес;

- здійснювати профілактику асоціальної поведінки в дитячому та молодіжному середовищі;

- організувати допрофільну та профільну підготовку вихованців;

- забезпечувати розвиток інформаційних та комунікативних технологій, організацію дистанційного навчання в позашкільних навчальних закладах, у тому числі для дітей з особливими потребами.

**Надія ОРЛОВСЬКА,
методистка НМЦ охорони праці,
безпеки життєдіяльності,
виховної роботи в закладах
загальної середньої, дошкільної,
позашкільної освіти,
старша викладачка кафедри
менеджменту та освітніх
технологій Хмельницького ОІППО.**